Št. 89. V Gorici, dne 8. novembra 1898. Tečaj XXVIII.

Izhaja dvakrat na teden v štirih izdanjih, in sicer: vsak torek in petek, zjutranje izdanje opoldne, večerno izdanje pa ob 5. uri popoldne, in stane z „Gospodarskim Listom“ in s kako drugo uredniško izredno prilogo vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . gld. 6·—
pol leta . . . . . » 3·—
četrt leta . . . . . » 1·50
Posamične številke stanejo 6 kr.

Naročnino sprejema upravništvo v Gosposki ulici štv. 9 v Gorici v «Goriški Tiskarni» A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. **Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.**

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od «Soče» trikrat mesečno in stane vse leto gld. 1·20.

«Soča» in «Primorec» se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdanje).

Uredništvo in odpravništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 9 v Gorici v II. nadstr. zadej. — Urednik sprejemlje stranke vsak dan od 11. do 12. ure predpoldne.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo **le upravništvu.**

Neplačanih pisem ne sprejemlje ne uredništvo ne upravništvo.

Oglasi in poslanice
se računijo po petit-vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček tiska in zalaga razen «Soče» in «Primorca» še **„Slovansko knjižnico“**, katera izhaja mesečno v snopičih obsežnih 5 do 6 pol ter stane vseletno 1 gld. 80 kr. — Oglasi v «Slov. knjižnici» se računijo po 20 kr. petit-vrstica.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici. **Bog in narod!** «Gor. Tiskarna» A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Razbremenite kmeta, pomagajte učiteljem!

(*„Dopis iz učiteljskih krogov“.*)

Že zopet en sitnež, porečete morda, gospod urednik, ko prejmete dopis iz učiteljskih krogov. Ali nam morete zameriti, ako smo začeli učitelji javno klicati na pomoč po vseh slovenskih časopisih? Ali more sploh kdo zameriti učiteljem, da potom javnosti izražajo svoja čutila, da javno tožijo o bedi, katera jih silno tare, katera jim jemlje življenske moči? Jaz mislim, da gospodje uredniki vedo, kaj so učitelji narodom splošno, a slovenskemu narodu še posebej. Zategadel nam ne bodo zapirali predalov v slovenskem časopisju, temveč bodo drage volje priobčevali naše želje, naše prošnje. Koliko malenkostnih zadev in osebnostij se priobčuje v časopisih! Zakaj naj bi mi učitelji molčali?! Ali nismo trpeli in molčali že dovolj časa? Sedaj hočemo govoriti, hočemo klicati na pomoč toliko časa, dokler nam merodajni činitelji ne ponudijo rešilne roke. Ako pa pri tem klicanju vteče kateremu učitelju kak netakten izraz, ali katera žaljiva beseda, nikar mu ne zamerite, gospodje poslanci, saj je to naredil v obupu; nikar ne zavrzite celega stanu zavoljo posameznikov.

Preidem k stvari. Menda vedó tudi vrabci na strehi deželnozborske hiše v Gorici, kako plačuje goriška dežela svoje učitelje; zategadel ne bodem tega na drobno razpravljal na tem mestu.

Učitelji na Goriškem so leto za letom prosili, naj se jim zboljša gmotno stanje, naj se ne puščajo še nadalje v bedi. Pred dvema letoma so se jih slovenski poslanci vsmilili ter jim izposlovali malenkostno zboljšanje gmotnega stanja. A tega zboljšanja niso bili deležni mlajši učitelji, kateri so najbolj potrebni; bajti vsakdo ve, da mlad izobražen človek ne more izhajati z bornim goldinarčkom plače na dan. S tako plačo izhajata komaj orožnik in finančni stražnik, katera imata poleg plače še prosto stanovanje in obleko. Zakaj niso mogli vsemu učiteljstvu goriške dežele urediti plače tako, kakor zaslužijo vzgojitelji naroda? Temu je vzrok edino to, da goriška dežela nima skupnega šolskega zaloga. Kakor je znano, vzdržuje vsak politiški okraj svoje učitelje in svoje šole. Posamezni okraji so zategadel veliko bolj obloženi s šolskimi nakladami, nego bi bili v slučaju, da se ustanovi deželni šolski zalog. Vsled vedno naraščujočih stroškov so se morali že vsi okraji zadolžiti, ker niso mogli s tekočimi šolskimi nakladami pokriti vseh stroškov.

Ker pa posojujejo posojilnice le proti amortizaciji, so morali zvišati tudi šolske naklade, in te naklade so zdaj že tako visoke, da so postale ubogemu kmetu že neznosne. V takih razmerah ne moremo učitelji pričakovati zboljšanja, ker, živeči med kmeti, poznamo njih reve in težave, in zato tudi ne zahtevamo, da bi se nam zboljšalo gmotno stanje na račun kmeta trpina, kateri že komaj diha pod težo davčnega jarma. Zato pa kličemo mi učitelji v svojem in v imenu vbogega kmeta: ustanovite deželni šolski zalog, razbremenite kmete in pomagajte učiteljem!!! Naše klicanje ni imelo do zdaj zaželjenega vspeha. Sicer se trudijo naši poslanci, da bi dosegli deželni šolski zalog, a oviro jim delajo nasprotni laški poslanci. Slovenski poslanci zastopajo častno svoje volilce in želijo pomagati tudi nam učiteljem. Jaz mislim, da bi bili slabi taki poslanci, kateri bi ne znali ceniti, kolike važnosti so ljudski učitelji za narod slovenski; saj delamo v šoli in zunaj šole za probujo in izomiko milega nam naroda. Ali ni prav učiteljstvo oni činitelj, kateri je povzdignil družbo sv. Mohorja do onega impozantnega števila društvenikov, s kakoršnim se ne more ponašati nobena družba v Evropi?!

Imamo pa v svoji sredi vzvišeno osebo, katera bi lahko pomagala ubogemu kmetu in ob jednem trpečemu učiteljstvu, in ta oseba je prevzvišeni knez in nadškof goriški, kateri ima v deželnem zboru virilen glas. Blagi pokojni nadškof Zorn se ni plašil pred jezo laških nasprotnikov, ko je šlo za slovensko obrtno šolo v Gorici. Glasoval je za predlog slovenskih poslancev in s tem pridobil slov. mladini nov vir napredka in naobraženosti. Upajmo, da bode tudi sedanji prevzvišeni knez in nadškof v prihodnjem zasedanji deželnega zbora glasoval za deželni šolski zalog, s katerim bi razbremenili kmeta in bi bilo mogoče pomagati učiteljstvu.

Tako mislimo in občutimo mi učitelji.

Zategadel me je obšla žalost, ko sem čital v 87 št. „Soče“ v uvodnem članku stavek: „Ali hočete pognati na boben zemljišča in hiše vseh naših posestnikov?!“ Torej tako mislite vi, gospod dopisnikar, o učiteljih, o nas, ki živimo in trpimo s kmetom!!

Vedite, gospod dopisnikar, da mi učitelji nočemo, da se kmetu zaradi nas zvišajo šolske naklade, ker nočemo jesti kruha, ki bi bil namočen v krvavem znoju kmečkega trpina. —y—

* * *

Pripomnje uredništva. — Radi smo sprejeli ta dopis iz peresa učitelja, ki je priobčil že marsikak lep sestavek v „Soči“. Ako bi vsi učitelji takó mislili, takó trezno sodili, kakor ta, bi ne bilo nikakih nepotrebnih razburjanj.

Prav ta dopis pa nam je dal povod, dostaviti nekaj pojasnil, da bomo z računi na čistem.

Dopisnik prav pravi, da „noče jesti kruha, ki bi bil namočen v krvavem znoju kmečkega trpina“, — da treba celo razbremeniti one, ki doslej že stokajo uprav pod šolskimi dokladami. — To je že stara pesem, katero je „Soča“ že neštetokrat premlevala. Takó je govorila tudi v onem „zlovestnem“ članku v št. 87., radi katerega je nastal, po našem mnenju, povsem nepotreben hrup. Toda vsi učitelji ne mislijo takó, kakor „Soča“, kakor vsi naši poslanci in vsi pravi prijatelji našega ljudstva in kakor misli tudi velika večina učiteljstva z našim dopisnikom vred. Takó se je bil oglasil v „Narodu“ zopet oni učitelj, kateremu smo odgovorili v 87. št., in dejal je: „Soča“ nam sicer privošči izboljšanje plač, ali da bi pri tem naši davkoplačevalci nič ne trpeli. To je res Salomon II. Tudi mi učitelji bi želeli take rešitve, ali vemo dobro(!!! Ur.), da je to nemogoče(!! Ur.) in da se s takim zavijanjem učiteljstvo samo za nos vodi(!!), ker nekdo mora poseči v mošnjiček, in ta nekdo je edino le davkoplačevalec(?!! Ur).“

Ta učitelj ni osamljen v podobnih nazorih. Obžalujemo le, da je sedel „Narod“ na limanice dopisniku, ki nima nikakega pojma o tem, o čemur zatrjuje, da dobro vé!“ Ni namreč res, da povišanje plač učiteljstvu mora pri nas na Goriškem plačati davkoplačevalec, t. j., vsaj tisti ne, ki doslej že preveč plačuje za šolo. Treba je namreč šolski davek pravičneje razdeliti tudi na tiste, ki ničesa ne plačujejo (— in teh je več! —), pa imajo od šole prav enake koristi kakor prvi. Okrajni šolski zalogi dobivajo denar le iz doklad na izravne davke! Šolske doklade plačuje torej le posestnik ali obrtnik, — vsi drugačni davkoplačevalci pa so tega davka prosti, ker okrajni šolski sveti ne smejo nalagati doklad na druge davke in davščine. To pa sme dežela! In zaradi tega je že od nekdaj srčna želja vseh Slovencev, da bi se ustanovil tudi pri nas deželni šolski zalog, kakoršen imajo vse druge dežele, tudi Istra, Kranjsko itd. Le z malo deželno doklado na užitnino itd. bi dobil deželni šolski zalog dovolj denarja, s katerim bi se mogle plače povišati. Dosedanji davkoplačevalci pa bi se razbremenili že zategadel, ker bi plačevala tudi Gorica enako vsem drugim okrajem; tudi gradiščanski okraj, kjer so doslej doklade še najnižje, bi plačeval manj! Gorica je plačala l. 1897. izravnih davkov gld. 271.773, pa so znašale vse mestne doklade le po 34% na zemljarini in hišarini in po 39% na vse druge vrste davkov! Primerjajte te doklade z nekaterimi občinami po deželi, **ki plačujejo do 350%.**

Po vseh drugih deželah plačuje glavno mesto šolske doklade enako z drugimi okraji, dasi za svoje šolstvo veliko manj potrosi nego plača. Tudi Ljubljana plača po priliki eno tretjino vseh izravnih davkov v deželi in v enakem razmerju tudi šolske doklade! In to je pravično! Da glavna mesta plačujejo toliko izravnih davkov, od kod dobivajo

---

87 —

BEN-HUR.

Roman iz časov Kristusovih.

ANGLEŠKI SPISAL LUDVIK WALLACE

Poslov. Podravski.

(Drugi zvezek).

(Dalje).

ŠESTA KNJIGA.

Samota, nočna tišina in skrb za svojimi so pripravile mladenča v bridko tugo.

Gredoč po ulici, je dospel kmalu do ribnika Betezde. Zvezde-ljubovnice so se ogledovale v prozorni njegovi vodi.

Dvignivši oči, je zagledal Juda zidovje bastije Antonije, temno, mogočno, rogajoče se s svojo obsežnostjo in močjo.

Ako sta njegova mati in sestra tam živi pokopani — kaj more za nju storiti?

Z oboroženo roko celo — nič.

Ves legijon bi mogel obkoliti to skalo — a ščiti in sulice bi se odbijale od njenih kamenitih zidov.

Njemu nasproti so stali ti velikani in zroči nanj z višave, — tako se ti je zdelo — so se rogali njegovim drznim nakanam.

Torej za javni boj mu manjka moči.... zvijača človeka čestokrat zapelje in Bog, poslednje zavetje brezorožnih, Bog... postavi večkrat na dolgo poskušnjo človeško potrpežljivost.

Od vznožja bastije je odšel Ben-Hur proti zapadu. Čul je, da se v novem okraju Bezeti nahaja „khan“ ter sklenil, nastaniti se v njem za čas svojega bivanja v Svetem mestu.

Vendar poprej mora videti rojstno hišo.

A kaj je on s svetlo pasmo tam na vzhodu? Od črnih nočnih tal se oddeljuje gora Sion; leskeča se od mramornatih svojih palač, kraljuje ona nad dolino, pogrezneno v senci.

Juda le kar mimogrede pogleda ta sijajni grič. Srce ga v tem hipu vleče dalje....

Naposled!... Oh! dà... to je hiša njegovih očetov.

Marsikateri gotovo izmed teh, ki bodo čitali te besede, ne začuti tega, kar je moral čutiti Ben-Hur v tem trenutku.

Tudi oni so se že gotovo poslovljali s solzami od svoje rojstne hiše, od onega raja, po katerim se zmerom koprneči ozirajo, raja, čegar izgubo jim poznejše veselje in slava nadomestiti ne more.

Pred severnimi vratmi se je Ben-Hur ustavil.

Rimski pečat na zapahu je bil še doslej nedotaknen, z deske, pribite na vrata, pa je čital pred osmimi leti narejen napis:

„Lastnina cesarjeva.“

Od onega usodepolnega dneva nihče ni prestopil pragu te hiše.

Ali naj potrka, kakor je to storil nekdaj? Vedel je, da bo to zaman, toda ni se mogel ubraniti skušnjavi.

Pa ga vsaj začuje stara Amra ter pogleda skozi okno.

Stopil je po stopnjicah ter vdaril trikrat po vratih.

Po praznem zidovju je zadonel samo odmev.

Poskusil je znovič — močneje nego prvikrat — pa še in še, poslušajoč vsakokrat.

Nič in nič.

Jel je gledati v okna. Nikjer znamenja življenja.

Umaknil se je za par korakov nazaj na ulico. Pogledal je kvišku.

Tudi na strehi ni bilo nikogar. Obšel je palačo na okrog. Na južnih vratih je bil isto tako cesarski pečat, in na vratih takšna deska s podobnim napisom.

Mesec je baš pokukal izza Oljske gore, kakor samo radi tega, da bi razsvetlil na deski napisane besede.

Ben-Hur je jel pri njegovem blesku čitati in kri mu je zavrela v glavo.

„O Bog! ne odlašaj dneva svojega maščevanja“, — je molil k Jehovi — „pošlji nam kmalu obljubljenega Kralja! Naj on maščuje naše krivice ter potepta ošabnega sovražnika!“

Polagoma pa se je pomirjal; vtrujenost je premagala njegove oči in — zaspal je.

Prav od strani bastije Antonije sta se bližali dve ženski. Rekel boš, da sta kaj vkradli, tako stopata bojazljivo, vstavljajoči se pri vsakem drugem koraku in loveči z ušesmi najmanjši šum.

„Ali poznaš hišo, Tirza?“ reče šepetaje mati, ko sta obstali pred palačo Hurov.

Namesto odgovora se je slišalo ihtenje.

„Pojdiva od tod, moje dete“, je dejala vdova Hura in glas jej je trepetal od velikega ganutja, „pojdiva, ker nama ni dovoljeno prebivati med živimi. Ne čakajva, da naju zapodé skozi mestna vrata.“

„O tako!“ je dejala med ihtenjem Tirza, „pozabila sem na to!... Zdelo se mi je pred kratkim, da se vračam domu. Toda za gobave ni nikjer doma pod solncem. Oni pripadajo k mrtvim.“

V obupu se je zgrudila na kamenje.

„Nimava se ničesar bati... Pojdiva, pojdiva že enkrat“, je silila mati.

Zares se nista imeli ničesar bati. Ti dve brezorožni ženski sta se mogli sedaj postaviti po robu celemu legijonu; nepremagljiva krdela bi zbežala vsled njune prikazni.

Oči izraelske žene so se ozrle po besedah, napisanih na deski.

Kako? Torej ta hiša ni več njuna last?

Jela je viti roke.

(Dalje v prilogi).

denar za to, ako ne od cele dežele, iz katere se vse steka v mesto? Pri nas na Goriškem mi Slovenci redimo vse meščane v Gorici, lahko rečemo, mi plačujemo njene davke, no ona ne prispeva niti z vinarjem ne za naše ceste — dasi se vse stekajo proti Gorici! — ne za naše šole!

Evo, to je tista velikanska krivica, katero so ustvarili Lahi z vladno pomočjo, da tlačijo nas Slovence na gospodarskem polju! Vse izžmeti od našega ljudstva, a nič dati, takó umejejo skupnost dežele!

Že dolgo, dolgo je temu, odkar so bili v „Soči" temeljiti članki proti tej krivici! Klicali so na pomoč proti temu tiranstvu in zahtevali, naj se ustanovi tudi pri nas deželni šolski zalog. In že dolgo, dolgo je temu, odkar so začeli naši poslanci delovati v tem smislu! Toda vselej so naleteli na neizprosen odpor na laški strani. Ker pa slovenski poslanci nimajo večine v deželnem zboru, je vselej ostal brez uspeha vsak poskus v tem pogledu Goriški advokatje so znali prislepiti poslance iz Furlanije, da se tem niso odprle oči in bi spoznali, da bi došel deželni šol. zalog tudi Furlaniji v prid. In neštetokrat so zlorabili laški poslanci na shodih ta zalog za hujskarije proti Slovencem, češ: „Slovenci hoté deželni šol. zalog z enakimi dokladami v celi deželi; ali Furlani plačujemo tri četrtine vsega davka in bi torej plačevali tudi toliko šolskih doklad — za Slovence, ki pa imajo dvakrat več šol nego mi itd."

Slovenski poslanci vedó dobro, da Lahi bi že glasovali za deželni šol. zalog, ali le tedaj, kedar bi bili v to prisiljeni. In prisiljeni bi bili doslej lahko že večkrat, toda vselej jim je šla na roko vlada, torej oni isti činitelj, ki bi moral imeti največ povoda, da se postavi šola tudi pri nas na ono isto podlago, na kakoršni je v vseh drugih deželah. Vlada sama bi bila morala predložiti zboru zakonsko predlogo o deželnem šol. zalogu, — no mesto tega je vselej rešila Lahe iz zagate, kedar bi sicer morali glasovati za ta zalog, da bi pridobili pa po drugi strani velike dobrote svojim volilcem. Opozarjamo na boje radi „Agro Monfalconese", ko je šlo za milijone denarja, za furlansko železnico, za parni tramvaj, za uravnavo raznih rek, za velikanske mostove, ob katerih prilikah bi Lahi na kolenih klečali pred vlado, da je ta le z mezincem mignila. No vlada se ni ganila. Uzroki so nepojmljivi, ali jasni, kakor nam je jasna ta sicer prečudna vladna politika v Primorju. Dostavimo naj še, da vlada ima v svoji oblasti nekaj mandatov na laški strani! Ako hoče, in bila bi le pravična, pa ima večino.

Slovenski poslanci niso zamudili prilike, ko je kazalo, da bi Lahe pridobili za ta zalog. — Pred kakimi 5 leti je zopet stavil isti predlog veleč. dr. Gregorčič, ker je došlo na dnevni red zopet vprašanje o „Agro Monfalconese", ko je šlo Lahom za pridobitev novega milijona gld. in je bilo upati, da se udajo radi tega za deželni šol. zalog, ker je bila tudi ona velikanska podpora zavisna od glasov slov. poslancev, in tedaj so baš nekateri učitelji na Vipavskem grdo ropotali proti dr. Gregorčiču, češ, da je stavil ta predlog radi tega, da je zavlekel rešitev učiteljskih prošenj radi delitve plačilnih razgredov po desetinah ($^2/_{10}$, $^4/_{10}$, $^4/_{10}$, mesto $^1/_{12}$, $^3/_{12}$, $^8/_{12}$). Tako plačilo je dobil dr. G. takrat za svoj predlog. — Do rešitve ni prišlo, ker je vlada takó hotela in obljubila Lahom novo podporo za „Agro" tudi brez novega sodelovanja deželnega zbora. In takó so naši poslanci napenjali vse moči od slučaja do slučaja, da bi dosegli deželni šol. zalog, no vselej brez uspeha! Lahi tega niso hoteli — in konec je bilo vsakemu naporu!

Kakor v tem vprašanju, takó se nam godi v vsakem drugem! Slovenski poslanci dosežejo za svoje volilce le tedaj kako malenkost, kako kost, ako vržejo pečeno tele Lahom v grlo.

Naposled so se naši poslanci naveličali takega sramotnega hlapčevanja nestrpnemu lahonstvu — in so pred dvema letoma zapustili deželni zbor ob splošnem pritrjevanju naroda. To sredstvo so takrat spoznali za najbojše, da bi merodajne kroge prisilili, ozirati se na prepravične zahteve slov. poslancev. — Toda vlada se ni zganila in je pridobila za najnujnejše potrebe najprej umrlega in potem sedanjega nadškofa, zahteve slov. poslancev pa je povsem prezirala, dasi so vse ob enem tudi po intencijah osrednje vlade in v smislu državnih zakonov.

In tudi letos, ko je bil sklican deželni zbor, so se vršila zakulisna pogajanja med slov. in ital. poslanci v prvi vrsti o ustanovitvi dežel. šol. zaloga — **toda tudi zdaj brez uspeha!** — in slov. poslanci niso vstopili, a deželni zbor je imel dve seji s pomočjo nadškofa.

Res je, kakor so bili nekateri učitelji poučeni „izza kulis", da pri teh pogajanjih letos ni bilo govora o povišanju učiteljskih plač, ker so se razbila že pri razgovoru o deželnem šol. zalogu, ki je alfa in omega za zboljšanje gmotnega stanja učiteljstvu. Ali denimo, da bi bili mogli poslanci letos doseči le dežel. šol. zalog brez povišanja plač, lahko bi bili zadovoljni, brez skrbi bi lahko vstopili v deželni zbor, kajti s tem bi bilo za enkrat silno, silno ustreženo onim davkoplačevalcem, o katerih govorí prav lepó današnji dopisnik iz „učiteljskih krogov". Zboljšanje učit. plač bi bilo potem le še vprašanje kratkega časa! Ako bi pa to ne šlo potom dežel. zbora, bi slovenski šolski okraji radi naložili male doklade za začasni poboljšek učiteljstvu, kakor je svoj čas delal, dokler je mogel, okrajni šol. svet goriške okolice.

Takó je s tem deželnim šol. zalogom! Prav radi njega — nimamo deželnega zbora!

Vprašamo: Kaj neki naj bi bili naši poslanci še storili? Na dan vsi oni, ki ste po časopisih in shodih in zasebno zmetali že toliko kamenja na nje! Povejte: Kaj naj bi bili še storili?! Kaj so zanemarili, kaj zagrešili?!

Vprašamo Vas, gospóde, ali po vsem tem, kar se je doslej zgodilo, re zabolé v dno duše vsakega poslanca in vse druge sodelujoče politike te-le besede zadnjega „Učit. Tovariša":

„Svetujemo Vam, če Vam je res kaj na slovenskem učiteljstvu, da delujete na to, da dobi goriško učiteljstvo deželni šolski zalog in na podstavi tega tudi svoj status s povišanimi plačami".

Kaj naj rečemo na ta premodri svet „Učit. Tovariša?" Ali niso te besede pljuska suhemu dejstvu v obraz? Ali so to izbruh slepe strasti ali velikansk. nevednosti? — Po tolikih letih boja v vseh možnih fazah, dà, ko so došli naši poslanci do skrajnega sredstva, do obupne abstinence v prvi vrsti radi dežel. šol. zaloga — se upa „Učit. Tovariš" na dan s takimi „nasveti", ki obsegajo prav grdo, prav drzno insinuacijo, kateri obsedé na limanicah čitatelji, ki o razmerah in o resnici niso poučeni.

Tudi „Narod" od petka je apeloval na slovenske poslance, naj za božjo voljo storé kaj za učiteljstvo itd. Povsem brez potrebe je napisal ta opomin; naj bi bil raje povedal čitateljem, kaj so slov. poslanci že storili vsa leta v dosego tega namena! Res, prikupil se je marsikateremu učitelju, našim poslancem pa je naredil novo krivico!

* * *

Kar se tiče deželnega zbora in poslancev, smo menda na čistem. Preidimo k nadškofu, katerega dopisniki iz učiteljskih krogov kaj radi vpletajo v svoje polemike, češ, da on edini more pomagati s tem, da pojde v deželni zbor in bo glasoval za deželni šol. zalog. — Bodi jasno tudi na to stran! —

Res je, nadškof more v tej reči odločiti, ako hoče! On more sploh odločevati s svojim glasom ob usodi našega deželnega zbora. Ako se on udeleži seje, je ta sklepčna bodisi s samimi Slovenci ali Lahi; ako so pa oboji navzoči, more odločevati s svojim glasom v vsakem prepiru med Slovenci in Lahi. Toda ni mu zavidati te važnosti! Kedarkoli bi odločil v prid Lahom, bi gledali pisano mi Slovenci; kedar bi pa glasoval za Slovence, tedaj bi planili Lahi po njem z vso priznano židovsko nesramno brezobzirnostjo. Naj bi torej glasoval takó ali takó, zamera, jeza je gotova, na tej ali na uni strani! Kateri škof bi hotel opravljati odijozno službo takega sodnika?!

Ali bodi to naloga virilnega glasu? Ni čudo torej, ako kratko nikar ne smemo pričakovati, da bi došel nadškof v deželni zbor za razsodnika med razkačene gade! Opustiti nam je vsako nado, da bi dobili tudi deželni šol. zalog edino z njegovo pomočjo. V tem pogledu so najivne vse konbinacije raznih dopisnikov, ki so vlačili ime nadškofovo po časopisih, in sicer, ne da bi bili o stvari le količaj poučeni. — Nadškof sam pač ne bo hodil v žrjavico po kostanj za vlado, ki si ne upa ali noče pritisniti na svoje ljubljenčke, dasi jih ima lahko vsak hip na vrvici. Vlada bi jim lahko namignila: Glasujte za to predlogo, sicer vam ne dam novcev ne za „Agro", ne za mostove, ne za uravnavo rek, ne za tramvaj itd., prihodnje volitve pa se utegnejo vršiti po pravici, da dobé Slovenci par mandatov več, in potem bodo sami sklepali zakone tudi brez vas itd.! O, kakó ponižni bi bili, še kakó radi bi ustregli pravični zahtevi Slovencev. Ali ne, tega ne stori, — pač pa naj bi šel nadškof v zbor in si nakopal smrtno sovraštvo „zatiranega Italijanstva". — Menimo, da se umejemo! Slovenski poslanci poznajo to dejstvo, računajo z njim in hoté urediti svoje delovanje takó, da bi dosegli prej ali slej svoj namen tudi brez nadškofa. V takem prizadevanju pa zaslužijo podpore in ne polen pod noge, zaslužijo priznanja in ne — bre!

Še nekaj o abstinenci in o članku v 87. štev. „Soče" — prihodnjič.

DOPISI.

Iz Mirnika. — (Izv. dopis). — „Srečni", tako piše neki laški dopisnik iz Dolenj v „Karijoli". A kdo so oni srečni? Mi Slovenci v Mirniku in po Idrijski dolini, zato ker dobimo podpore za cesto ob Idriji in most čez Idrijo. Zato smo srečni in vsled tega razvidno, da nas vlada podpira in da nam je naklonjena. A kdo je nesrečen? Ubogi trpini — Lahi — v preljubih Dolenjah!!

„Karijola" piše: „Che gli sloveni di qui, come ovunque vengono favoriti non ci sono fatti che non lo dimostrino. Venne il ghiribizzo ad alcuni di far tracciare una strada che dal monte Corada dal versante ponente discenda in valle, colla spesa di centinaja di migliaja di fiorini, ed ecco che il governo promette di favorire quel lavoro coll'80 p. c. Si noti che su quel versante saranno in tutto 40 a 45 miseri casolari, e che tutta la regione pagherà tutto al più fior. 1000 d'imposte dirette".

Vsakdo naj premisli, kdo je bolj potreben, ali Idrijci ceste, ali Lahi uravnave „Agro monfalconese". Ubogi Idrijci, ki so zaprti ob meji brez nobenega izhoda, naj bi bili še nadalje zaprti i nesrečni za uslugo renegatskih Dolenjcev?

Tudi izravnih davkov plačujejo Idrijci več nego 1000 gld. in število „miseri casolari" presega 40 — 45; ako dopisnik ne veruje, naj gre pogledat ter se prepričat, da štev. hiš. presega štev. 100.

V času živinskih boleznij ne morejo ne oglja ne drv prodati po več mesecev, da, zgodilo se je že, da niso smeli z živino 14 mesecev iz hiše. Pa saj ne treba toliko o tem pojašnjevati, menda je „Karijola" sama čitala temeljito in opravičeno prošnjo za omenjeno cesto.

Ako jo ni še čitala, naj si izpodi ali kupi en iztis omenjene prošnje (kajti je bila tiskana). Dalje piše „Karijola": „Ad altri venne l'idea di gettare un ponte presso Mernico sul Judri, ed ecco che il governo accorda f. 3.800 di sussidio, e ciò per favorire gli sloveni.

Invece a noi italiani che da più di 30 anni sospiriamo un ponte presso Dolegna, se abbiamo voluto averlo, abbiamo dovuto farlo coi nostri denari".

To ni „idea", to je potrebno. Ako dobimo podpore, smo tudi zato prosili.

Dolenjci so prosili za most — ki jim ni bil in jim ne bo k istil —, da ga sezidajo na lastne stroške, samo da se jim dovoli prehod. Vlada mora nastaviti finančno stražo in colno ekspozituro v Dolenjah. Kaj ne stane to državo več nego 3.800 gld. za most v Mirniku? Pri nas je enkratna podpora, a v Dolenjah bodo večni izdatki vsled prehoda čez Idrijo. Torej ni treba očitati Mirniku te podpore.

Razvidno je, da ste srečnejši vi Dolenjci! Ako bi bil most v Dolenjah v resnici toliko potreben, bi ga že vlada na lastne stroške sezidala v teh 30 letih, ko je bila z dušo in telesom naklonjena g. italijančičem!

Dalje: „Domandiamo da anni ed anni che la strada al colle di S. Giorgio venga rettificata, ma che! Non siamo mica sloveni noi, perchè dobbiamo accontentarsi!

Paghiamo d'imposta molto, è per questo che dobbiamo pretendere poco! Non è così che si ragiona dai Tuma, Gregorčič e compagnia?"

O tem nima laški dopisnik kaj brbljati, kajti dobili so 8000 gld. podpore od vlade. Torej srečni vi! Kdo je kriv, da ni še cesta na hribu sv. Jurija nad Bračanom popravljena. Sami! Ker vsakdo v Bračanu hoče cesto pred svojim pragom, vsak krčmar zahteva, da bi cesta vodila mimo njegove krčme. Vsled tega letajo utoki zdaj proti enemu zdaj proti drugemu načrtu.

Saj rabijo tudi Slovenci ono cesto in gotovo v večjem številu nego Lahi, torej ako bi bili v resnico toliko srečni, bi morala biti že zdavno popravljena.

Koliko je požrl „Agro monfalconese"! Mnogo, mnogo, resnične stotisoče, a komu v korist??

Gospod dopisnik iz Dolenj, naj sedaj premisli, kdo je srečnejši? Dalje kvasi o nekem menihu, kateri je baje nagovarjal dolenjsko mladež, naj bi pohajala v slovenske šole. Ako bi bilo to res, je imel menih popolnoma prav, kajti otroci v okolici Dolenj so Slovenci, ki se v družinah pogovarjajo le slovenski; kako je mogel menih govoriti z dolenjsko mladež, ako ne v slovenskem jeziku ker — kolikor meni znano — oni menih ne pozna laščine.

Preč. g. Gregorčiča, Tumo e „compagnia" pa naj pusti dolenjski dopisnik v miru, kajti onadva delujeta pravično in pošteno. „Vsakemu svoje".

Še nekaj: Po okolici (tudi v Italiji) oznanjal je rudeč razglas ples tako le:

„La solita sagra di Dolegna sui prati di Pojanis (Poljane)" t. t. navadni shod (seveda s plesom) v Dolenjah na poljanskih travnikih".

Dragi čitatelj, ali veš kje so „prati di Pojanis?" V blaženi deželi nasproti Dolenjem.

Zdaj šele vidimo, zakaj rabijo most čez Idrijo!?

Dolenjci so hoteli prirediti ples, menda pa se jim ni dovolilo radi nezaslišanega čina 10. septembra t. l. A oni so hoteli se zabavati, torej so si mislili „Prenesimo Dolenje v Pojanis (v Italijo) pa smo na varnem, pa nam ne more nikdo ničesar očitati". O kako so lojalni!! X.

Domače in razne novice.

Imenovanje notarjem. — Justični minister je imenoval notarskega kandidata v Trstu g. Blaža dr. Quarantotto provizoričnim notarjem za Tolmin.

Moža ne poznamo, za to tudi ne vemo, ali zna slovenski, ali ne. Rekli bi skoro, da ne, toda za sedaj ne moremo še nič posebnega pristaviti; priliko za to bomo imeli v kratkem, ko nastopi svojo službo v Tolminu.

Premeščenje. — Sodni světnik g. M. Gabrijelčič je premeščen iz Ajdovščine v Gorico k okrožnemu sodišču.

Naslov „dvorni kaplan" obdrži — kakor čitamo v „Wiener Zeitung" — tudi za nadalje preč. g. Fran dr. Sedej, pred kratkim imenovani kanonik in stolni župnik-dekan v Gorici.

Besedilo razsodbe, s katero je bil ovržen utok proti zaplembi „Soče" št. 76, se glasi:

Kazenski senat c. kr. prizovnega sodišča tržaškega pod predsedstvom g. prizovnega predsednika dr. viteza pl. Kindingerja v pričo gg. prizovnih svetnikov vit. pl. Pflügla, Legata in Canevarija, kakor sodnikov, in tajnika Parisinija kakor zapisnikarja, presojevaje o priložbi c. kr. državnega pravdništva goriškega proti odločbi c. kr. okrožnega sodišča goriškega, kakor sodišča v tiskovnih stvareh, od 24. oktobra 1898. leta Pr. 26/98 7 kojoj je na pritožbo Ivana Kavčiča, urednika in izdajatelja novine „Soča", razveljavilo zaplembo št. 76. rečene novine od 23. septembra 1898. leta, ukazano dne 26. septembra 1898. leta;

zaslišavši g. višega državnega pravdnika Taddeija;

ozirom na to, da je zaplembo št. 76. novine „Soče" od 23. septembra 1898. l. naprosilo c. kr. državno pravdništvo goriško, ker je v sestavkih „Po izgredih" in „V Batujah ni bilo nikakih izgredov" skušalo opravičevati čine prepovedane zakonami, to pa zadošča osnuti prvine zločina po § 305 kaz. zak.;

ozirom na to, da se to poskušanje pojavlja očitnim, kajti v sestavkih, o kojih se govori, se jemlje znanim izgredom ono važnost in ostrost, ki ju v resnici imajo in si prizadeva, da bi se na tak način tudi umanjšalo odgovornost onih oseb, ki so se udeleževale izgredov;

videvši torej, da se na tem kopičijo krajnosti navedenega §, je razrešilo: da vzprejema pritožbo c. kr. državnega pravdništva goriškega in premenjevaje sklep c. kr. okrož. sodišča goriškega, kakor sodišča v

tiskovnih stvareh od 14. oktobra 1898. l. Pr. 16/98 7, da zavrača utok in odločuje:

I. Vsebina sestavkov „Po izgredih“ in „V Batujah ni bilo nikakih izgredov“, uvrščenih v št. 76. novine „Soča“ (izdaja za Gorico) od 23. septembra 1898. l., sestavlja stvarne prvine zločina kakor ga označa § 305 kaz. zak.

II. Potrjuje se izvršena zaplemba, prepoveduje se nadaljno razširjevanje rečene tiskovine :: se ukazuje uničenje ugrabljenih iztisov in onih, ki bi se še ugrabili.

Dr. Kindinger m. p.

Naše železnice. — 13. t. m. bo v prostorih dunajske trgovinske zbornice konferenca za železnico čez Ture in Predel do Trsta. Iz naše dežele bodo navzoči državni poslanci, zastopniki deželnega odbora, mesta Gorice, kupčijske zbornice in akcijskega odbora v Bolcu.

Minister Wittek namerava baje predložiti za zdaj načrt zakona za železnico od Tolmina v Gorico (kolodvor nekje ob živinskem trgu) od tam v Dornberg in čez Kras do Opčin in k sv. Andreju v Trstu. Da bi sploh enkrat nekaj začeli, dalje že pojde!

Preveč „milanska“ je bila kolajna, katero je dala napraviti v Milanu v Italiji goriška „Unione Ginnastica“. Ko je priromala iz „blaženega kraljestva“ v avstrijsko Gorico, so jo morali zapleniti. V Milanu so bili gotovo veseli, da kujejo tako imenitno kolajno, na kateri se jasno kaže, kako združeni so po mislih ž njimi Italijani na Goriškem, ali to veselje je bilo kratko in na mesto istega je stopil srd, kako morejo v Avstriji zapleniti tako kolajno!

Napis na isti se je pričel z besedami: „Nei forti“ — — Junaki pa so naši italijanški, pa še kakošni!!

„Šolski dom“. — Laške barabe so danes po noči hotele podreti desni zidani steber k vhodnim vratom na desni strani poslopja. Truditi so se morali italijanski „gospodiči“ gotovo mnogo, ker so pritlični del stebra od zadej raznaknili v sredini prav znatno. Razmikali so najbrže s kakim železnim drogom, ali opravili niso ničesar ker steber stoji trdno. Redarstvo je stvar pregledalo, danes stoji v Križni ulici stražnik.

Zopet lep pojav „avite colture“. — Škode je nad 20 gld.

Gospod Ivan Doljak, kovač in mehanik v Gorici, je postavil stroj za razsvečavo z acetilinom in razpeljal po prostorih „Šolskega doma“. Vsa priprava je popolnoma vgodno postavljena. Svečava izvrstna in cena. 5—7 m od zublja sveti prav dobro za vsako opravilo, sosebno ugaja za risanje, pisanje ali drobno šivanje.

Odbor „Šolskega doma“ izreka svojo popolno zadovoljnost g. I. Doljaku, ter ga priporoča vsakateremu, ki si želi dobre svečave po zmernih cenah.

Terno je dobil nekdo na številke **1 — 6 — 20**, stavljene v nabiralci v Kanalu. Številke so bile izžrebane 24. sept. Dobitek znaša 214 gld. — no srečni stavitelj se še ni oglasil za nje. Časa ima le še 7 tednov. Ako je že stavil, imel bi pač tudi paziti na izžrebane številke!

Novi tamburaški zbor v Nabrežini z imenom „Narod“ se je ustanovil 30. oktobra t. l., h kateremu se je precej vpisalo 21 izvršujočih članov. Pravila so že odposlana na c. kr. namestništvo v potrditev. Bog daj obilo vspeha.

Iz Sovodenj nam poročajo: „V nedeljo smo bili po opravkih v Turjaku (v Furlaniji). Ko smo opravili svoje reči, smo šli na kozarec vina, kateri — reči moram — je bil prav dober. V gostilni je bilo tudi več možakov-Furlanov. Nekateri so se k nam pridružili, in smo se razgovarjali o raznih rečeh. Med drugim so nam povedali Turjačani, da postavijo spomenik našemu presv. cesarju na trgu pred cerkvijo, in da že nabirajo denar. Eden izmed nas je vprašal: Kaj porečejo pa goriški italianismo-irredentovci k temu prav lepemu delu? Odgovorili so nam v naše veliko začudenje: „A kaj, oni bodo ukazovali tukaj, mi živimo v Avstriji, smo bili, smo in bomo zvesti našemu presv. cesarju!“

To je bil njihov odgovor. Mi smo jih seveda pohvalili. K Furlanom naj se gredó torej učit naši goriški irredentovci patrijotizma, in videli bodo, da cela Furlanija je z nami. „Oi, „Sentinella del Friuli“, che ti trema la busi.. la! All'erta!“

— Poročilu ne pristavljamo nič; dragi čitatelj, razmišljuj sam o njem, pa razvidiš, odkod izvira nasprotstvo med nami in med Lahi!! —

Z dežele nam pišejo: Že več časa potuje po deželi neki fotograf iz Celja, proti kateremu se čuje nebroj pritožb. Usiljuje se vsaki vasi na deželi ter prigovarja ljudi prav po šarlatansko k fotografovanju. Ako jih dobi na svoje limanice, pusti si naprej plačati ter jih ali spacka, ali pa ne naredi po pogodbi, kar se lehko dokaže. Umestno se mi zdi, da se javnost o tem obvesti, da ne bodo ljudje zametovali svojega denarja. Sicer pa imamo v Gorici fotografa g. Jerkiča, do katerega se lehko z vsem zaupanjem obračamo, kateri nas postreže točno po ceni in z najboljšim izdelkom.

Soba v najem. — V ulici Morelli h. št. 5 se odda v najem mala soba s pohištvom. Vprašati naj se blagovoli tam.

Denar na zemljo — najmanj 500 gld. — se posojuje posestnikom proti zmernim obrestim. Več se izve v našem upravništvu.

Dobro domače sredstvo. Mej domačimi sredstvi, katera se uporabljajo za olajšanje bolečin in odvajajoča ribanja pri premrazenju, zavzema prvo mesto Liniment. Capsici comp. izdelan v laboratoriju Richterjeve lekarne v Pragi. Cena je nizka: 40 nč., 70 nč. in 1 gld. steklenica, katera se spozna po znanem rudečem sidru.

Razgled po svetu.

K položaju. — „Der Süden“, glasilo slovenskih in hrvaških poslancev, piše v zadnji (nezaplenjeni, gospod državni pravdnik!) številki pod takim zaglavjem to, kar podajemo tu v prevodu: Najboljše označilo položaja v Avstriji dajejo nam odnošaji zadnjega časa v Trstu in ono, kar se je zgodilo med Italijani in vlado v tem pogledu. Znano je, da so bili za časa grozne smrti pokojne cesarice, v Trstu, Nabrežini, v Devinu in v Poreču izgredi.

Nečuveno ostro se postopa proti izgrednikom od strani političkih in sodnijskih oblastij. Politiške in varstvene oblasti, ojačene z vojaštvom, so na nogah. Kar v trumah vodijo izgrednike v zapore. Radi besed proti Italijanom, katere so rabili Italijani sami že leta in leta proti Slovanom v besedi in v tisku, **nekaznovani**, vodijo ljudi raznih narodnostij, med njimi tudi Italijane in poitalijančence, politiške in varstvene oblasti ne samo v zapore, temveč sodne oblasti jih obsojajo tudi v ječo na mesece in leto. Uvedlo se je tako grozno vladanje proti avstrijsko mislečim in lojalnim ljudem, da se oni, ki so ostali prosti, že bojé izpregovoriti glasneje kako avstrijsko-patrijotiško dinastiško besedo. Italijanski konzul potuje po avstrijskih krajih, kakor da bi bila Italija iste že zavzela. Avstrijske patrijote zasramujejo Italianissimi in prvim kličejo ti: **„To imate za svoj patrijotizem in za svojo lojalnost“.**

Italijanski poslanci interpelujejo c. kr. vlado radi dogodkov v Trstu, Nabrežini, Devinu in v Poreču. Interpelacije so polne nepravilnostij, neresnic, insinuacij, obrekovanj, posebno proti Slovanom in deloma tudi proti raznim vladnim organom.

Vlada je odgovorila samo na zadnje imenovano interpelacijo, akoprav je bila stavljena kasneje od drugih dveh v jednaki zadevi. Dogodka v Poreču — pravi — ni pripisovati političkim ali narodnim nagibom, temveč samo napetosti, ki obstoji že od davna med „signori“ in med „zappadori“. Okoli 60 vinjenih kmečkih mladeničev je bilo, ki so vse vprizorili. Beati credoli... Glede na druge interpelacije, posebno radi dogodkov v Trstu — dostavlja, — da ne more dati še tošnega odgovora. Eno pa more reči že naprej, da je bil užaljen čut lojalnosti do vladajoče hiše najglobljes tem, da so bile v Trstu veselice tačas, ko je bila radi groznega atentata v Genevi vsa Avstrija v največji žalosti. Zraven tega pa ne sme zamolčati, da radi prijaznih zvez z Italijo stori vse, s čimur se zabrani ponovitev izgredov proti italijanskim državljanom ter da bodo obdolženci kaznovani najostrejše...

Kakor da so bili izgredi naperjeni proti italijanskim državljanom in ne proti prirediteljem ter udeležencem veselic. Drugače ni bilo nobene besede za one, katerih čutila lojalnosti in udanosti do vladajoče hiše so bila razžaljena. Niti besedice ni bilo, da se bo zabranjevalo v prihodnje izgrede proti onim, ali da bodo napadalci kaznovani. One se sme tudi še nadalje brez kazni v vsakem pogledu napadati. In če izkazujejo svojo lojalnost in udanost do vladajoče hiše, tedaj jih obsodijo, kakor sedaj, v zapore! Poslanec Cambon z drugim delom odgovora vlade ni bil zadovoljen. Debate pa, kakor je običajno na sploh na svetu, ni zahteval. Zatekel se je le k izjavi, v kateri je izraženje g. ministerskega predsednika glede na veselice v Trstu razglasil kot absolutno neresnično. „Bila je samo veselica, policijsko ne prepovedana, uprizorjena od nekega cirkusa (circus Victor, ki je bil nedavno v Gorici. Ur.), kateremu ravnatelj je Nemec!“ Poslanec Cambon je potem ministerskega predsednika, ko mu je očital neresnico, obžaloval, da je bil v šoli najhujših sovražnikov Italijanov (O jej, jej! Ur.), kje je insinuacija navadno orožje! (Jako imenitno in „resnično“! Ur.)

Tedaj insinuacijo in neresnico meče pred oči italijanski gospod poslanec ministerskemu predsedniku in vladi“. — To je nekaj besed, ki približno dobro označujejo naše razmere izza poslednjega časa; dalo bi se reči še marsikaj boljšega, kar človek občuti na licu mesta, ali kaj hočete, ko imamo na jugu pri nas najstrožje cenzorstvo, ki obsodi vsako besedo po znanih harmonika paragrafih, katerih se mi sicer prav nič ne bojimo, ali kateri vendar zabranjajo pot marsikateri britki resnici!

Slika iz drž. zbora. — Schönerer je v seji 5. t. m. govoril kar naravnost veleizdajski. Govoril je dve uri. Najprej je pripovedoval, da je začetkom zasedanja nameraval ovacijo za Bismarcka, da pa je svoj namen opustil, ker se je bilo bati, da ne najde zanjo podpore. Napadal je potem pravosodnega ministra, češ, vlada zaničuje pravico, in potem rekel, da pozivlja vse Nemce, naj nikar davkov ne plačujejo. Thun se je obrnil k predsedujočemu dru. Ferjančiču in se smejal, na kar je Wolf zaklical: Zdaj se ta hudodelec še smeje! Schönerer je potem pripovedoval, da se bo Nemcem v Avstriji tako godilo, kakor na Sedmograškem, če ne začno drugačnega boja, da so jezikovne naredbe zahvala Avstrije Nemcem ter dostavil da gledajo Nemci od propadajoče Avstrije z zaupanjem na vzhajajočo Nemčijo. (Wolf: Bog živi Alldeutschland!) Schönerer je potem trdil, da Nemčija z ozirom na babilonske razmere v vojski ne ostane zaveznik Avstrije in da mora Nemčija storiti svojo dolžnost in priti na pomoč avstrijskim Nemcem. — Koj potem je vstal ministerski predsednik grof Thun in rekel, da na Schönererjeve izbruhe ne bo odgovarjal, ker bi bilo to žaljivo za zbornico. Avstrija bo vstrajala vzlic Schönererju in Wolfu. Schönerer in njegovi tovariši so odgovora najmanj vredni, zlasti pa njih dolžitev, da vlada ne spoštuje ustave, ker sami kršé svoje v zbornici storjene prisege. Desnica je Thunu živahno ploskala. Mnogi poslanci so ministerskemu predsedniku čestitali.

Konec kvotnih poganjaj. — Po preteku več kakor dveh let so se končno kvotna pogajanja brezvspešno končala. 25. marca leta 1896. sta se sešli kvotni deputaciji prvič. 3. novembra t. l. je izjavila ogerska deputacija, da ne more sprejeti avstrijskih predlogov ter da smatra vsako nadalnje pogajanje brezpomembnim. Avstrijska deputacija je predlagala namreč razmerje kvot 38·5%: 61·5%. Ogerska se torej ne uda, ampak zahteva da ostane vse pri starem. Sedaj imata besedo vladi in parlamenta. Ogri se veselé izjalovljenja pogajanj; opozicija upa, da Banffy odstopi, v Avstriji pa si bo znala vlada pomagati s § 14.

Manipulantinje na poštah. — Poslanci dr. Demel in tov. so predložili poslanski zbornici predlog zakona, po katerem bi dobivale poštne manipulantinje to-le plačo: 1. leto po 1 gld. na dan, od 1. do 4. leta po 35 gld. mesečno in potem vsaka tri leta 5 gld. več do 75 gld., katere bi dosegle v 26 letu.

Zakupščinske pristojbine. — Poslanci Neuntenfl (protisemit) in tov. so predložili 25. oktobra poslanski zbornici predlog, naj se vlada pozove, naj poda zakonski načrt o oprostitvi zapuščinskih pristojbin, ko posestva prehajajo naravnost od starišev na otroke.

Oprava erarskih mitnic. — Vlada je zopet predložila načrt zakona, po katerem bi se odpravile s 1. jan. 1900. vse erarske mitnice in mostarine. Čas bi že bil!

V pododseku za trgovinsko pogodbo tečejo razprave strašno počasi, ker jih abstrukcijonisti ovirajo s svojimi naravnost nepotrebnimi predlogi in pa z dolgimi govori.

Obstrukcija deluje še vedno dalje in tudi ne namerava odnehati od svoje sedanje taktike.

Program mirovne konference je že sestavljen, kakor trdé zadnja poročila. Sestavil ga je grof Muravjev, popolnil pa sam car. Vladam ga predlože še ta mesec v pregled in podpis.

Nemški cesar skonča prej, kakor je bilo nameravano, svoje potovanje. Vrniti se je mislil še le koncem tega meseca ali drugi mesec, toda vrne se že te dni domov.

Kreta. — Turki zapuščajo Kanejo. 6. t. m. so ustavili upravo poštnih in brzojavnih uradov. Princ Jurij, bodoči guverner na Kreti, pride v Kanejo baje že koncem tega meseca.

(Dalje v prilogi).

Frana Wilhelma odvajajoči čaj

od Frana Wilhelma, lekarnarja v Neunkirchnu, Nižje-Avstrijsko, se dobiva v zavojih v vseh lekarnah zavoj po gld. 1.

Kdor hoče piti čaj, ker boleha n. pr. na **kostnici, revmatizmu** ali sicer na kaki drugi **zastareli bolezni,** naj tekom osmih dnij vsaki dan en zavoj vkuha z litrom vode na pol litra, precedi vkuhani čaj in naj izpije polovico zjutraj na tešče in zvečer polovico mlačno. — Ako je bolezen trdovratna, naj se pije čaj trajno, dokler ne bo odpravljena bolest. Kar se često ne doseže ni jednim celim paketom, a ko je odstrajena globoko ukoreninjena bolezen, je pa potem le začasno n. pr. v začetku širih letnih časov, porabiti jeden cel zavoj, s čemer se morda še nahajajoče se bolestne tvarine odpravljajo z vodo in tudi skozi organe spodnjega telesa in se tako reši nadalnega trplenja. Med zdravljenjem je priporočati strogo dijeto in se izogibati takim jedilom in pijačam, ki teže želodec: mastne, slane, kisle, močno diseče jedi, kakor tudi vživanje piva in vina ni priporočati. Med zdravljenjem se je varovati pred prehlajenjem in mokroto. I.

Zahvala.

O dolgotrajni bolezni in smrti nepozabne mi soproge gospe Frančiške Terpin sem dobil toliko tolažil in sočutnic, da sem primoran tim potom srčno se zahvaliti za obilna sočutja, udeležbo pogreba in za vence posebno preč. gg. domačemu župniku in sosednjim duhovnikom, očetom kapucinom, učiteljem, slavnemu starešinstvu, udom slav. cestnega odbora, pevcem za nagrobnico ter mnogobrojnemu občinstvu.

V Sv. Križu, 3. novembra 1898.

Filip Terpin.

Na prodaj je več hiš v Gorici. Kje, se izvé v našem upravništvu.

Odda se v najem

štacuna, magazin in klet.

Riva Corno štev. 1.

Prostori so pripravni za vsako kupčijo — Več se poizvé v našem upravništvu.

Pekovski mojster

Karol Draščik

na Kornu

bode na splošno željo slav. občinstva pekel kruh od danes naprej **trikrat na dan.** Dobiva se vedno sveži **dunajski rženi kruh.**

Na znanje.

Podpisani naznanja slavnemu občinstvu, da je otvoril svojo

lastno kovačnico

v Gorici ulica „Tre Re“ štev. 17.

blizu oo. kapucinov.

Izdeluje vsa kovaška dela; kovanje vse vrste vozov, kakor tudi je izurjen podkovalec konj. Vsako delo izvrši po jako zmerni ceni. Toplo se priporoča s spoštovanjem

Valič Vinko,
kovač.

Konsorcij goriških pekovskih mojstrov

javlja p. n. gospodom pekom v deželi, da ima v zalogi

kvasu najboljše kakovosti

po 56 kr. kg.

Obrniti se je na G. D. Conforto na Kornu št. 12 in v pekarne: Karola Drašček, na Kornu št. 3, Peter Tomasini v Rabatišču št. 12, Andrej Fait v Gledališči ulici št. 5 in Ivana Budinja u ulici Parcar št. 16.

Naznanilo.

Podpisanec naznanja sl. občinstvu, da je prevzel od 1. oktobra t. l. znano

krčmo „Mali Rajh“

na Kornu št. 6.

Preskrbljena je vedno z dobrimi domačimi vini, žganjem in svežim pivom. Izborna kuhinja postreže vsikdar, bodisi z mrzlimi, kakor tudi gorkimi jedili. Za obilno obiskovanje se najtopleje priporoča

Lavoslav Hrovatin,
lastnik krčme „Mali Rajh“
na Kornu št. 6.

Podpisana priporočala slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi, svojo novo urejeno

prodajalnico jestvin.

V zalogi imala tudi raznovrstne pijače, n. pr.: Franconski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, gorušice (Senf) ter drugo v to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in po zmerni ceni.

Z odličnim spoštovanjem

Kopač & Kutin

7:3 **trgovca v Semeniški ulici št. 1**

v hiši, kjer je „Trgovsko-obrtna zadruga“.

Špedicijska poslovnica

Gašpar Hvalič v Gorici

30 5!—38 **v ulici Morelli 12**

se toplo priporoča Slovencem v Gorici in z dežele.

Wertheimer Triplex je v rabi tudi v cesarskem dvoreu.

Šivalni stroj na stojalu, ki se goni z nogo; znižana cena gld. 35 50

Wertheimovi šivalni stroji.

Priznano najodličnejši stroj za družine in obrti, ki šiva brez ropota, ter ima vsa zboljšanja novejše dobe. Zahtevajte cenike in vzorce za šivanje!

30 dnevni čas za poskušnjo. 5 letno pismeno jamčenje. — Vsaki stroj, o katerem se v času poskušnje ne pokaže, da je izvrsten, vzamem nazaj na svoje stroške brez ovir. Samo direktno občevanje z občinstvom brez zastopnikov, zato je prodaja za polovico cenejša od cen, ki so drugače običajne za prve fabrikate.

Poznate že Wertheimer-Triplex (Nov patent)?

Nähmaschinen Versand-Haus STRAUSS

Wien, IV. Margarethenstrasse 12.

Moja gospa je jako zadovoljna z Wertheimovim šivalnim strojem, kateri je dobila od Vas. Lahek tok, brez ropota, lepo delo, jednako, če se šiva močnejše ali slabejše blago, vse to je vredno občudovanja. Originalni Singerjev stroj mojega soseda, ki je stal na obroke gld. 85·— ni prav nič boljši. — Z najboljšo zahvalo in s spoštovanjem **Ferdinand Denz,**
gozd. uradnik.

Vares (Bosna) 27. sept. 1898.

napovedane veselice, ki so druga leta donašale družbi lepih dohodkov. Ta izguba se lahko nadomesti z jubilejnimi darovi, ako se nakloni družbi tudi to, kar bi bile veselice stale.

Družba sv. Cirila in Metoda goji zlasti jedno željo, da bi mogla z jubilejnimi darovi poplačati še precej obilni dolg, kateri je morala narediti, da je pod lastno streho spravila tako potrebno — jedino slovensko ljudsko šolo v Trstu, in da je postavila lepo „Narodno šolo“ v Velikovcu, na katero se smemo Slovenci s ponosom ozirati. Ta dolg kakor mora teži družbo in je vzrok, da moramo na boljše čase zavračati vse — tudi najbolj opravičene želje in prošnje za kakoršnokoli razširjenje družbinega delokroga.

Še nekoliko o tem, kako naj bi se nabirali jubilejni darovi. Umestno bo, ako vsa podružnična načelništva ob tej priliki skličejo svoje redne letne zbore, ali pa prekoredne, kjer so se redni za letos že vršili. Tu naj svoje ude, in po teh tudi neude, s primernimi domoljubnimi govori navdušujejo za to, da poleg rednih letnih doneskov darujejo še izvanreden, če tudi le majhen jubilejni dar. Marsikaterega domoljuba, ki še ni ud naše družbe, bo morda mogoče ob tej priliki pridobiti, da pristopi k jedni ali drugi podružnici, ako ne kot ustanovnik z jedenkratnim doneskom 10 gld. ali kot letnik z 1 gld. na leto, pa vsaj kot podpornik z letnim doneskom 10 kr. Poslednji znesek bodo gotovo radi darovali prav mnogi izmed priprostega naroda, ako jim zavedni rodoljubi na primeren način pojasnijo lep in blag namen, česar jih vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda uljudno prosi. Pokroviteljev, ki so vplačali jedenkrat za vselej vsaj 100 gld., ima družba sv. Cirila in Metoda že lepo število, 238. Vendar upa vodstvo, da izvanredna prilika cesarskega jubileja navduši tudi za tak domoljubni dar še marsikaterega odličnega rodoljuba, kateremu to dopuščajo njegove gmotne razmere.

Ganimo se, dragi rojaki! Naj se ob tej priliki poživi, naj mogočno vsplamti duh, ki vodi družbo sv. Cirila in Metoda. Obnovimo in razširimo v vse kroge gorečnost in navdušenost za mili naš narod, za dobro, nadarjeno, a ubogo slovensko mladino, katera je v toliko krajih v nevarnosti, da se nam odtuji in pogubi.

Leto za letom čujemo na velikih skupščinah družbe sv. Cirila in Metoda obupni klic odposlancev slovenskega naroda iz tužne Koroške, lepe Štajerske in za vso Avstrijo tako važnega Primorja: „Morituri vos salutant!“ Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda dobro pozna težki in skrajno nevarni položaj obmejnih Slovencev. A ono vstrajnosti ni izgubilo in noče obupovati. Dokler se borimo, dokler delamo za dobro stvar, za vzvišene ideje, — ne umiramo še, ampak živimo. Pomagajmo si sami, in Bog nam bode pomagal. Ke pogumno in složno naprej! Vse za vero, c sarja in domovino!

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani.

Mestna hranilnica v Radovljici na Kranjskem. — V mesecu oktobru 1898. je 144 strank uložilo 39317 gld. 67½ kr., 86 strank vzdignilo 21764 gld. 64 kr., 7 strankam se je izplačalo posojil 2050 gld., stanje vlog 538899 gld. 86½ kr., denarni promet 88493 gld. 86½ kr.

Odbor akad. tehn. društva „Triglav“ v Gradcu se je sestavil za zimski tečaj 1898/98 tako-le: predsednik iur. Rasto Pustoslemšek, podpredsed. iur. Ivan Zemljič, tajnik iur. Dragotin Podgornik, blagajnik iur. Adolf Meh, knjižničar phil. Janko Koštiál, odb. namestnik med. Gvidon Pregl, gospodar med. Branko Žižek, revizorja med. Alfonz Serjun in iur. Miloš Vehovar.

„Slavia“ ruskemu caru. (Konec). — Toda od te konference, zdi se nam, bodo izločeni milijoni in milijoni zapadnih in južnih Slovanov; izločeni bodo neosvobojeni Srbi in Bolgari, kolikor jih je v osmanski državi; izločeni bodo slovanski ostanki, ki so podložni saskemu in pruskemu kralju; da izločenih bode — ker doslej proces pretvorjenja lotrinske monarhije, razdeljene od l. 1867. na Avstro-Ogersko, nikakor še ni dognan po načelih večine prebivalstva, kajti nemška in madjarska manjšina s svojo institucijo duvalizma odklada to rešitev — ponavljamo, **izločenih bode od te konference dvajset milijonov živih Slovanov v obdonavski državi,** o katerih, kakor se bojimo, se bode razpravljalo brez njih.

Vaše Imperatorsko Veličanstvo!

Tega nikakor ne zasluži naš češki narod, ki je prvi v lotrinški monarhiji, kar se plačevanja tiče, ki je imel svojo češko državo in na njegovo kraljevsko krono je bila pokladana imperatorska krona zapadno-rimskega cesarstva; ne zasluži tega naš češki narod, ki je v dobi Velikomoravske države po zaslugah svojih Carjev Rostislava in Svatopluka in sodelovanjem sv. apostolov Solonskih položil temelj velikosti in slavi pravoslavnega ruskega sveta in sta njegova mučenika za Pravdo Božjo in jezik slovanski Mistr Jan Hus in Jeronim Pražki blagega spomina, priznana za svetnika v pravoslavni cerkvi; ne zaslužijo tega niti krvni naši bratje na Slovaškem, niti Rudeči, Bukovinski in Ogerski Rusi, niti pravoslavni Srbi na Ogerskem in v Trojedinici, niti Slovenec, zaslužen radi dedščine Solunskih svetnikov iz dobe Moravo-Panonske, niti Hrvat, braneči glagoljico s svojo krvjo stoletja.

„Blahočestivejši Samodržavnejši Veliký Hosudare Imperatore!“

Ako gre za veliko idejo splošnega miru po načelih prava in pravičnosti in po nalogu Vašega Imper. Veličanstva, tedaj ne morejo biti pozabljeni kulturni zgodovinski slovanski narodi, ki hrepené po istih načelih in istem miru, da bi ne bili zastopani na konferenci, ki bo areopag obstoječih držav. Ne more biti namen Vašega Veličanstva, jasnega solnca vesoljnega Slovanstva, da bi bila izločena verna deca matere Slavije od posvetovanj in določevanj o usodbi držav in narodov. Vsaj toliko bi bilo potreba, da bi bili po ukazu Vašega Imper. Veličanstva prideljeni Vašemu zunanjemu ministerstvu trije zastopniki vsakega slovanskega naroda brez razločka kot posvetovalni zbor.

To je najmanj, kar prosimo Vaše Imper. Veličanstvo, a ostalo usodo vsega Slovanstva, pokladajoči v roke Sinu nesmrtnega Cara Mirotvorca in moleči vsak hip za spas duše Vašega Imper. Veličanstva in klicoči: **Bože, carja hrani!**, da bi Gospodin ne udaril z večno kletvo dušne smrti in ne zapustil našega ginjevajočega slovanskega ljudstva; kajti dozdeva se in Vašemu Imper. Veličanstvu ne more biti tajno, da ginevajo celi slovanski narodi na usvitu dvajsetega veka, mroči s slovi: **Ave Caesar, morituri Slavi te salutant!**

Uredništvo „Slavie“.

Temu pismu ne dodajemo nikake besede. Naši čitatelji naj ga čitajo pazno in razmišljajo o njem. Morebiti se jim rodé pri tem misli, katerih ne moremo zapisati. — Vemo pa, da to pismo je došlo carju pred oči. Na ta način je izvedel marsikaj, česar najbrže še ni vedel. To ne bo škodilo avstrijskim Slovanom; morda pride čas, da jim bo v veliko korist, saj vemo, kakó hitro in korenito se včasih časi menjajo. Car Nikolaj II. je najmogočniši vladar, ki odvaga nekaj Umbertov — in to dejstvo nam Slovanom ni in ne bo v škodo. Imejmo to vedno pred očmi!

---

za roko ter se oddaljila ž njo na drugi konec ulice. Tam sta se vsedli ob zidu, gledajoči od daleč najdražjega brata in sina.

Sedeli sta tako že nekaj časa, kar je neka ženska se prikazala izza vogla palače. Šla je sključena, nesoča poln jerbas zelenjadi. Pri svetlobi meseca sta razločno videli njeno temno, zgubančeno lice.

Zagledavši moža, ležečega na pragu, se je ona ženska začudena vstavila, toda videča, da se ležeči ne gane, ga je potihoma obšla, pritisnila leseno kljuko, deska z napisom je odskočila brez šuma in leva polovica vrat se je odprla.

Porinila je skozi nje jerbas ter hotela že vniti sama, kar je, gotovo iz radovednosti, pogledala še enkrat spečega.

Na ušesa žensk, sedečih na oni strani ulice, je doletel tih krik. Na to sta videli, kako je starka, ne verjajoča nemara lastnim očem, si jih drgnila, sklonila se nad ležečim in zgrudivši se pred njim na kolena, jela z vročimi poljubi pokrivati njegove roke.

Ben-Hur, sprebujen s tem, je nakrat odprl oči.

„Amra! Amra! to si ti?“ je zaklical ter se vspel po koncu.

Zvesta služabnica ga je s klicem veselja objela okrog vratu.

Nežno se je izvil iz njegovega objetja in dvignivši kvišku njeno lice, zalito s solzami, jo prisrčno poljubil z radostjo, ki ni bila manjša od njene radosti.

„Kje je mati? Tirza? Draga Amra! povej mi kaj o njima! Govori! govori! Prosim te!...“

Amra se je zalivala s solzami, namesto da bi odgovorila.

„Videla si ju? Veš, kje sta! Gotovo tukaj, v tej hiši, kaj ne da?... Govori?“

Tirza se je napol dvignila, toda mati je uganila njen namen ter jo je prijela za roko.

„Niti koraka!“ je zašepetala velivno. „Nečista! nečista!“

On ne sme postati to, kar sta bili oni — izvržek človeške družbe!

Amra se je jokala na smrt.

„Hotela si iti noter, reče ji Ben-Hur, videč odprte duri, „pojdiva torej skupaj! Ta napis laže!... hiša je moja. Vstopiva!...“

Izginila sta skozi vrata.

Nesrečna mati in sestra pa sta ostali na oni strani ulice pred zaprtimi vratmi, ki bi se ne imela nikdar odpreti pred njima.

Kako težko je bilo to breme žrtve!

Prenašati ga je mogla samo tako velika ljubezen.

Drugo jutro so našli obe ženski še na tem mestu ter ju pregnali od ondot s kamenjem.

„Proč! Vidve ne spadate k živim! Idita med grobove!“ so za njima klicali.

In šli sta v svet s tem prokletstvom.

V.

Grobišče ob griču Zlobnega sveta.

Ako hoče popotnik v sveti deželi obiskati prekrasne vrtove kraljev za Jeruzalemom, mora iti ob strugi potoka Cedron, čez Gihon in Hinom, do starega vodnjaka On-rogel, dalje po dolini, zaprti med gorama Morijo in Sionom; od ondot zagleda na obzorju goro Horam, z mično kupljo, s prelepimi ostanki Hippicusa — ki so bili grozni celo v razvalinah; na desni strani bo imel takrat goro Srda, na levo pa grič Zlobnega sveta, tako pogostoma omenjen v svetem pismu.

Njegovo podnožje je stalo na pravem peklu — peklu iz ognja in smole, imenovavem v bibliji Gehena.

V podnožju namreč, takisto kakor v južnih in na južno-vzhodnih rebrih, obrnenih proti mestu, so bili izklesani grobovi, ki so že od pamtiveka služili za bivališče gobavim.

Tu so živeli daleč proč od ljudij, izogibani in prezirani, kot prokleti od Jehove.

Drugo jutro po onem dnevu, opisanem v prejšnjem poglavju, vidimo Amro pri vodnjaku En-rogel.